

Geestelijk leiderschap

Een eerste verkenning

VPW Nederland

Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Een derde weg?

Over de toekomst van pastoraal werk(st)ers in Nederland

Stefan Gärtner schrijft in ons jubileum boek: “40 jaar pastoraal werkers in Nederland. Dit feit roept de vraag op of er over 40 jaar weer een lustrum zal worden gevierd. De vraag is dan niet alleen welke toekomst pastoraal werkers in de Nederlandse katholicke kerk hebben, maar of er überhaupt een toekomst voor hen is weggelegd.”

Hij schetst twee richtingen waarin de Kerk zich als antwoord op de krimp kan gaan ontwikkelen. ‘Eén van de opties is ongetwijfeld dat men zich terugtrekt en de deuren dicht doet. Men beschouwt zich dan als een kleine heilige rest die in een vijandige omgeving overeind probeert te blijven.’ De kerk ontwikkelt zich tot een sekte. Hierin is op termijn weinig plaats voor pastoraal werkers, luidt zijn sombere conclusie.

De andere richting is naar een open, meer pluriforme kerk. “Binnen deze pluriformiteit zullen pastoraal werkers een plek hebben in de marge, namelijk aan de overgang van de kerk naar buiten. Ze zijn samen met anderen representanten van een kerk die zich niet terugtrekt, maar juist open is naar de samenleving.”

Op de Algemene Ledenvergadering stelde Nico van der Peet een derde weg voor, namelijk een orthodoxe, qua geloofsleer traditionele katholieke kerk, die zich niet op het eigen erf terugtrekt, maar met beide benen in de samenleving staat. Een naar de samenleving toe open kerk vanuit een orthodoxe kerkopvatting, waarin goed opgeleide priesters en pastoraal werk(st)ers samenwerken. Een prikkelende stellingname. Een begaanbare weg, ook voor ons?

Niels Morpey, voorzitter

COLOFON • VPWinfo.nl is het kwartaalblad van VPW Nederland, Beroepsvereniging van r.-k. pastores. ISSN 1574-9916. Nr. 2, juli 2010.

VPWinfo.nl

- Redactie VPWinfo.nl*
M. Bijleveld, N. Bulter (hoofdredacteur), D. Gies, L. Meijer, J. Verbruggen (waarnemend redactiesecretaris), J. van Lente (ontwerper).
- Redactiesecretaris*
Marije Bijleveld, Postduifstraat 7, 6227 AZ Maastricht, T 043 - 361 89 03, rijveld@gmail.com
- Secretariaat*
Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, T 030 - 293 33 15, E info@vpwinfo.nl I www.vpwinfo.nl
- Grafisch ontwerp, fotografie en illustratie*
Jeroen van Lente Grafisch ontwerper, Heihoeven 52, 5244 GK Rosmalen, T 06 28 15 20 30, E jeroenvanlente@xs4all.nl
Bezoekadres: Pastoor Hordijkstraat 5, Rosmalen.
Foto's door de auteurs aangeleverd: pagina 2, 4, 6, 10, 12, 14, 21, 23 en 24.
Foto's pagina 22: P. Gabriël.
- Druk*
Drukkerij BiblovanGerwen, Den Bosch.

Contributie

De contributie bedraagt € 140,-. Aspirant-leden (studenten) betalen minimaal € 15,-. Sommigen, onder wie emeriti, parttimers met een arbeidsovereenkomst van 50% of minder en zij die lid zijn van een andere vakbond, kunnen gebruik maken van het gereduceerd tarief van € 70,-. De penningmeester verzoekt hen de volledige contributie te betalen of anders een hogere bijdrage. Over te maken op postbanknummer 303 72 79 t.n.v. VPW Nederland inz. Contributie m.v.v. naam en woonplaats.

Organisatie

VPW Nederland

- Secretariaat VPW Nederland*
N. Bulter (beleidsmedewerker)
L. Westerveld (secretaresse)
Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, T 030 - 293 33 15.
- Dagelijks bestuur*
N.H.F. Morpey, Beatrijpspad 24, 3813 DM Amersfoort, 06 19 87 64 76,
C. van Beek, Schrijnwerkerstraat 20, 4813 LT Breda, 076 - 520 49 26, M.D. Dijkman, Kerkstraat 19, 6941 AC Didam, 015 - 310 89 36
P. Gabriël, Zwolse Anjer 8, 2631 SR Nootdorp, 015 - 310 89 36.
- Bestuur*
C. van Beek, M. Corvers, A. van Dijk, M.D. Dijkman, E.J. van Dijk, C. Epskamp, P. Gabriël, C. Lalieu, J. Langelaan, M. Th. v.d. Loo, L. Mesman, N. Morpey, W. Paassen, J. van Rooij, J. Siemons, K. Tolboom, J. Verbruggen.
- Financiële administratie*
H. Kroon.
- Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR)*
N. Bulter, J. Deckers, S. Draisma, L. Geurts, H. Hudepohl, A. Kuin, J. Mersel, T. van de Rijken, wko, P. van Schagen.
- Tuchtcollege*
W. Blezer-van der Walle, R.J. Bunnik (secr), R.G.W. Huysmans, A.P.H. Meijers (vz), J.W. Nibbelke, K.W. Walf.
- Redactie 40 jaar pastoraal werk(st)er*
A. Beugelsdijk, N. Bulter, M. Dirx, W. Putman, N. Raaphorst, J. Verbruggen
- Website*
P. Gabriël, webmaster.

Diocesane VPW's

- VPW Den Bosch*
 - Secretariaat VPW Nederland
Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, 030 - 293 33 15, denbosch@vpwinfo.nl.
 - Bestuur
J. Beekers, J. Rens, J. van Rooij, J. Siemons.
 - Werkgroep Arbeidsverhoudingen
J. Deckers, Sophiastraat 1, 5671 XJ Nuenen, T 040 - 2831210.
- VPW Breda*
 - Secretariaat
F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, 0165 - 53 45 06, breda@vpwinfo.nl
 - Werkgroep Arbeidsverhoudingen
F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, 0165 - 53 45 06.
- VPW Groningen-Leeuwarden*
 - Secretariaat
J.M.A. Langelaan, Boerschaplaan 41, 7824 NA Emmen, groningen-leeuwarden@vpwinfo.nl.
 - Werkgroep Arbeidsverhoudingen
W. van Harmelen, p/a Adm. Helfrichstraat 74, 9801 GJ Zuidhorn, T 058 - 266 03 01.
- VPW Haarlem*
 - Secretariaat
J.C.J. Verbruggen, Meerkoet 6, 1745 HJ Spanbroek, 0226 - 351 951, haarlem@vpwinfo.nl.
 - Werkgroep Arbeidsverhoudingen
M. Bruijns, Snuiverstraat 2, 1561 HD Krommenie, 075 - 628 12 08.

VPW Limburg

- Secretariaat
A.H.H. van Dijk, Kon. Julianastraat 14, 6585 XR Mook, 024 - 366 10 20, toonvandijk@planet.nl
- VPW Rotterdam*
 - Secretariaat
H.J.T. Dam, Mondriaan 5, 2681 MJ Monster, rotterdam@vpwinfo.nl.
 - Commissie Arbeidsverhoudingen
P. van Schagen, Sterzegge 5, 2318 ZG Leiden, 010 - 418 10 41.
- VPW Utrecht*
 - Secretariaat
Chr. Kantoci-Janssen, Bussloselaan 17-A, Bussloo-Voorst, 0571-261914, utrecht@vpwinfo.nl
 - Commissie Rechtspositie
L. Geurts, Lorentzstraat 9, 7316 GJ Apeldoorn, 055 - 521 94 24.

INHOUD

Voor de VPW Nederland is ‘geestelijk leiderschap’ momenteel het kernthema. Het thema wordt uitgewerkt en uitgediept in de komende jaren, en is leidend voor bijeenkomsten en activiteiten, de keuze van inleiders, ons blad, de website. In het najaar wordt een adviesraad van deskundigen ingesteld. Voor de komende jaren staan speciale uitgaven op stapel.

Deze aflevering speelt – voor het eerst - op het thema in. Lukt het de parochiepastor als geestelijk leider bemiddelaar te zijn tussen twee werelden? Immers, het parochieel leiderschap heeft drie lagen: de manager, de sociaal leider, de geestelijk leider. We zijn het er allen over eens dat het geestelijk leiderschap de kern is van onze taak. Maar lukt het ons in een context die ook vraagt om organisatorisch en sociaal leiderschap?

Deze aflevering is een eerste verkenning in het landschap van ons werk, verdeeld over enkele stukjes. Een belangrijke taak is het leggen van hermeneutische verbindingen tussen nu en toen, tussen het geleefde leven en de rijke bronnen van onze geloofstraditie. De geestelijk leider weet in die wederzijdse ‘ontsluiting’ betekenis te doen oplichten, de bronnen van zin en troost en geloof en hoop te openen, zin en oriëntatie te bieden. Lukt het daar vorm aan te geven in een katholieke geloofstraditie waarin Bijbelverhalen nauwelijks fungeren als richtingwijzers voor het bestaan? Lukt het om aan die hermeneutische taak vorm te geven als het werk volledig in het teken staat van samenvoeging van parochies en

opbouw van pastorale teams? En is geestelijk leiderschap ook niet dat mensen deel gaan uitmaken van een geheel, een gezamenlijke geschiedenis?

Een andere weg om diepere lagen aan te boren is het stellen van de goede vragen in het pastorale gesprek, in groepsontmoetingen: dat is een kunst op zich. Dat mensen bij zichzelf komen, bij licht en schaduw, bij wat hen draagt.

En in bredere zin komt pastoraat in deze aflevering tevoorschijn als een uitnodiging om langs de weg van poëzie, liturgie, muziek, kunst mensen te verleiden tot kijken, tot zien, tot ontdekken, tot het ervaren van diepte in het bestaan. De geestelijk leider als een beeldend kunstenaar die mensen leert zien wat een kind ziet.

DE PRAKTIJK

4 Een uitnodiging tot kijken

Frans van Geyt

8 Omgekeerde hermeneuse

Bert van Kooten

10 De bodem van mijn kelder

Ann Packbiers

12 Ruimte voor authenticiteit

Tiny Thomassen

14 Zien wat een kind ziet

Marion Korenromp

18 Lidmaatschap VPW Nederland voor priester en diaken verboden?

Nico Bulter

20 De toekomst van de pastoraal werk(st)er

Nico Bulter

DE RUBRIEKEN

6 Gelezen

Zichtbare en onzichtbare religie

Piet van Hooijdonk

7 Pastor en internet

‘Wil je ook mijn vriend worden?’

Matthé Bruijns

16 Nieuws uit de

diocesane VPW-en

Nico Bulter

21 Onze rechtspositie

Nico Bulter

22 Nieuws van

VPW Nederland

Nico Bulter

24 Rob Lijesen

Hier bonkt het nieuwe hart van de kerk

Een uitnodiging tot kijken

Pastoraat gaat niet over het verstrekken van afdoende antwoorden. Integendeel. De pastor is eerder een gids die mensen begeleidt in een zoektocht naar de diepte in het platte vlak, naar een onbekende wereld achter de dingen.

Een berg, een kop, een lijf De schilder Paul Cézanne woonde vanaf 1897 in Aix-en-Provence. In 1901 kocht hij ten noorden van Aix een landgoed, waar hij vanuit zijn atelier uitzicht had op de berg Sainte Victoire. Deze berg komt in zijn werk veel terug tussen 1902 en 1906. Hetzelfde steeds anders weergeven. De Nederlandse schilder Philip Akkerman legde zijn eigen gezicht talloze keren vast in zelfportretten. De Vlaamse schilder Rik Wouters heeft zijn vrouw Nel in vele variaties uitgebeeld op doek en papier en in brons. Mij fascineert dit bezien van hetzelfde landschap, dezelfde kop, hetzelfde lichaam. Nauwkeurig kijken om dit éne te exploreren in al de diversiteit die het in zich draagt. Wie goed kijkt ziet de meerduideligheid van een object, een mens, een tekst. Zingeving is leren kijken in verwondering.

Zingeving en pastoraat Zingeving vraagt niet om afdoende antwoorden. Dat is de dood in de pot, elke impuls om te kijken, te ontdekken en te beleven valt dan weg: je weet het immers al. Veeleer is het de uitnodiging aan mensen om te kijken, te ondergaan en te verkennen. “Schrijven is ontdekken wat je nog niet weet” stelt de dichter Kopland en dat vind ik een mooie definitie van zingeving: ontdekken wat je nog niet wist. Pastoraat is niet het leven van de ander overnemen of invullen. Nee, het is de ander uitdagen om – opnieuw –

het leven aan te gaan. Het is de ander verleiden om de ogen te openen, te zien, te gaan.

Gids in poëtica De term geestelijk of spiritueel leiderschap vind ik geen inspirerende titel. Het klinkt me enerzijds te geestelijk, alsof spiritualiteit los staat van het aardse en dagdagelijkse leven. De titel leider ambieer ik evenmin. Eigenlijk voel ik me meer een soort gids in poëtica. Het Griekse woord poiësis duidt op: 1. maken, vervaardigen; 2. het scheppen van beelden en voorstellingen; 3. dichten, dichtkunst.

Niet weinig teksten in de bijbel zijn poëtisch van aard: beeldend, verhalend, vergelijkend. Liefdespoëzie of beeldende beschrijvingen van mogelijk onheil. Het vraagt een poëtische blik om die teksten te kunnen lezen en verstaan. De twee scheppingsverhalen in Genesis zijn dichtelijke beschrijvingen van wie de mens is, welke plek en bestemming hij heeft. Liturgie is een dichtelijk spel dat gebruik maakt van symbolen en rituelen, als verbeeldingen om ‘het onzienlijke te zien’.

Frans van Geyt

51 jaar, pastoraal werker in de regio West Zeeuws-Vlaanderen.

DE PRAKTIJK

Een gezamenlijke zoektocht Hedendaagse poëzie kan een toegangsweg zijn om met een groep al proevend te kijken naar een aantal grondthema’s in ons bestaan. Zoals: vergankelijkheid, op pad zijn, liefde, leegte, transcendentie. Of samen kijken naar een film: *Mar Adentro*. De hoofdpersoon, Ramón Sampedro, ligt al jaren verlamd op bed na een ongeluk bij het duiken. Hij geeft aan dat hij zo niet verder wil. De film laat op een ingetogen en geloofwaardige manier zien hoe hij hiervoor vecht, wat het voor zijn omgeving betekent, wie met hem solidair wordt en wie hem op andere gedachten probeert te brengen. Of deel 1 van de *dekaloo* van Kieslowski. Een heel visuele en beeldende film die de band tussen een vader en een zoon weergeeft, de wens om te schaatsen, een haast wetenschappelijke meting of het ijs daartoe dik genoeg is en een tragische afloop.

‘...om dit ene te exploreren
in al de diversiteit
die het in zich draagt...’

Mensen spreken op zulke bijeenkomsten soms uit dat zij hier meer van ‘geloof’ geproefd en ontdekt hebben dan in een zondagse viering. Zingeving is niet enkel ‘ontdekken wat je nog niet weet’, maar het is ook sámen ontdekken en leren van elkaar. Een ander kan je laten zien wat je zelf niet zag.

Op stap gaan of gastvrijheid bieden Het bezoeken van een museum, een kerkelijke ruimte, een diaconaal project, het zijn manieren om al doende iets meer te ontdekken rond zin, betekenis, verbanden, relaties, hoop, inzet, liefde, nuchterheid of doorzettingsvermogen.

Op bedevaart gaan met een groep mensen uit de parochie. Santiago de Compostella, Rome, Lourdes. Het kan voor mensen een verdieping van hun geloof betekenen. Of als groep een aantal avonden je verdiepen in een bijbelboek. Voor velen een verrassende eye-opener hoe je bijbelse teksten kunt bezien, lezen en verstaan. Of avondgebeden in de veertigdagentijd. Zittend rond het orgel. Luisteren naar lezingen, gebeden, enkele woorden ter bezinning, samen zingen.

Een andere opzet is om als kerk gastvrijheid te bieden. In de zomermaanden is er in Oostburg open kerk met een tentoonstelling die mensen kunnen bekijken, met een kerkruimte waar zij rond kunnen lopen, stil worden. Er is iemand om de bezoekers te verwelkomen, er is ruimte voor gesprek over het geziene of andere zaken. Er waren tentoonstellingen met litho’s van Chagall; met Zeeuwse en Franse landschappen van Jan Scheffers; met etsen met bijbelse verbeelding door Marc van Loopik. Of de reizende tentoonstelling ‘Geloven in...’ van de stichting Nieuw Zout. Tien objecten, gemaakt door Zeeuwse kunstenaars, op basis van een dialoog met mensen met een levensbeschouwing. Bezoekers kunnen iets noteren. “Bedankt voor de toelichting op de vragen die we hadden. We vonden de expositie zeer interessant.” “Inspirerend”. “Schoonheid in tal van vormen, schoonheid is zielervaring.” “Een heerlijk moment van rust”. “De mystiek en veelzijdigheid van de kunstenaar heeft ons geraakt.”

Het bestaan ánders bezien Voorbeelden van hoe je samen je kunt oefenen in scherper en ánders kijken. Je bestaan een plek geven in oude en nieuw ontdekte beelden en verhalen. Verhalen en beelden waartoe je je kunt verhouden en die je diepte laten zien in het platte vlak. Een berg is meer dan een momentopname, een gezicht kent vele uitdrukkingen, een ander kan je eendeloos fascineren. Dat ontdekten Cézanne, Akkerman, Wouters.

lees verder op pagina 6

Zichtbare en onzichtbare religie

Over de varianten van religieuze zin.

Marinus van Uden & Joseph Pieper (Red.) UTP-katern 27. Valkhof Pers Nijmegen. ISBN 978 90 5625 315 8, 159p.

Na lezing van dit boek kan men zich niet voorstellen dat pastores in hun pastorale praktijk kunnen werken zonder sociaalwetenschappelijke inzichten in de religieuze werkelijkheid. Kerkverlating vindt onder onze ogen plaats. Wij werken als ambtsdragers in kaders en met kerkelijke instrumenten die de godsdienstige vervreemding doen toenemen. In deze bundel zijn docenten van onze theologische opleidingen aan het woord. Hun bijdragen bedoelen geen aanklacht tegen hun oud-studenten te zijn. Maar een aansporing onszelf beter bewust te worden wat er religieus aan de hand is onder de gelovigen in ons werkgebied.

Belangrijk vond ik het inzicht van meerdere auteurs: de mens is niet van nature religieus. Het religieuze volgt wel de menselijke natuur: zijn verstand, zijn gevoel, zijn sociaal vermogen. Het religieuze volgt de huidige individualisering, wordt betrokken in de bepaling van zijn identiteit. “Onzichtbare religie” staat tegenover geïnstitutionaliseerde religie, die in de loop van de geschiedenis maatschappelijk

lijk aanvaardde vormgeving heeft gezocht. Momenteel spreken wij graag van religieuze bewegingen, die vandaag ontstaan en morgen verdwenen zijn.

Bij het lezen van verschillende artikelen heb ik bij mijzelf bemerkt dat zij tot nadenken stemmen over jezelf, over je eigen ik, je eigen identiteit, je zoektocht in het leven, over jezelf als geschenk. Over het kader waarin je leeft, de kosmos die ons omgeeft, die ons overstijgt. Als gelovige vul je in: God die ons omgeeft, ongrijpbaar maar wel reëel aanwezig. Is dat een herkenning die wij met niet-gelovige medeburgers kunnen delen, als zij op zoek zijn naar de bronnen, de gronden van hun leven?

De artikelen zijn vooral door psychologen geschreven. Zij denken na, onderzoeken, ontwerpen theorieën over ons mensen als persoon. Het zijn gelovige psychologen. God is hun perspectief.

U zult begrijpen: ik beveel dit boek van harte aan.

Vervolg van pagina 5

In je eigen bestaan en in de ander kun je die diepte op het spoor komen als je durft te kijken.

“Ik geloof oprecht”, zegt de engelse schrijver Graham Robb, “dat als je maar lang genoeg naar een bepaald detail kijkt, er zich vanzelf een verrassende, onbekende werkelijkheid openbaart.”

Zingeving heeft te maken met kijken om zo een nog onbekende wereld te ontdekken.

Ga maar, kijk maar, er is meer te zien dan je gedacht had.

Een ruimte om te leven Als over God gezongen wordt dat hij ‘chaos schiep tot mensenland’, dan is dat exact wat mensen ook doen. De realiteit maken tot een bewoonbare plek door aan de werkelijkheid vorm, zin, structuur, ritme te geven. Eigenlijk is elk mens een beeldend kunstenaar, ook al raak je nooit penseel, potlood of hakbeitel aan. Beeldend kunstenaar omdat we zonder verbeelding niet thuis kunnen raken in het bestaan. Thuis raken door in te gaan op de uitnodiging tot kijken.

‘Wil jij ook mijn vriend worden?’

Deze vraag komt regelmatig langs via mijn mailbox. Ik hoef niet met iedereen vriend te zijn, dat schept ook weer verplichtingen. Maar ‘mijn vriend in spé’ houdt vol met zijn uitnodigingen. En als ik dan op de link klik dan mag ik allerlei gegevens gaan invullen op hyves.nl of op <http://nl-nl.facebook.com>. Snel weggeklikt. Ik zit niet zo te wachten om allemaal digitale vrienden te krijgen en wat wordt er dan gedeeld: veel plaatjes en dito praatjes. Toch hoe zou het zijn als er in Jezus dagen ook al twitter was geweest. De christelijke geschiedenis had er totaal anders uitgezien. Het probleem van onze traditie is dat er tussen het woord van Jezus en de pen van de evangelist een enorme orale overlevering zit.

Verschillende Wirkungsgeschichte zijn er werkzaam geweest en vele exegetische methodes kunnen er op losgelaten worden om de werkelijke Sitz im Leben te ontrafelen. Stel dat Jezus was rondgewandeld en regelmatig op zijn weblog zijn belevenissen en gedachten had opgeschreven, dan hadden we pas een geestelijk leider die direct te raadplegen zou zijn. We hadden geweten wat hij gevonden had van de politieke ontwikkelingen, van het onveiligheidsprobleem op de weg naar Jericho. Maar ook hoe de klezmer groep gespeeld had op Rosh Hashana, als je wilt weten wat dat ook weer is kijk op

<http://bethhamidrash.org>. Beth HaMidrash Media Instituut voor Joodse Studies biedt de mogelijkheid om via het internet – vanuit het hart van Jeruzalem – de Tenach te bestuderen. Niet meer: ‘Jullie weten wat er geschreven staat, maar jullie weten waar je moet inloggen’. Tijdens mijn studie tijd waren er Bijbelonderzoekers die speurden naar wat de ‘echte’ woorden van Jezus zouden zijn geweest. Hun opzienbarendere conclusie was dat we in ieder geval van het ‘Voorwaar, voorwaar ik zeg u’ met zekerheid zouden kunnen zeggen dat het een echt ‘Jezuswoord’ zou zijn. Maar als Jezus als een echte communicator zijn eigen zijn eigen blog zou hebben bijgehouden. Dan hadden we zelfs geweten wat hij die dag had gegeten, en wat de woorden waren om van vijf broden en twee vissen een overvloed van 12 korven te maken. Een weblog, ook wel blog genoemd, is een website waarop regelmatig nieuwe bijdragen verschijnen en waarop de geboden informatie in omgekeerd chronologische volgorde (het nieuwste bericht verschijnt als eerst) wordt weergegeven. Dat laatste kennen we al, want christelijke lezers lezen toch al van achter naar voren via Pasen. De auteur ook wel blogger genoemd, biedt in feite een logboek van informatie die hij wil delen met zijn publiek, de bezoekers van zijn weblog. Meestal gaat het dan om tekst, maar

het kan ook om foto’s (een fotoblog), video (vlog) of audio (podcast) gaan. Weblogs bieden hun lezers ook veelal de mogelijkheid om reacties onder de berichten te plaatsen.

Op <http://fatherroderick.sqpn.com> en <http://twitter.com/FatherRoderick> vind je iets van de mogelijkheden die het internet biedt om een breder publiek te bereiken. Het is het persoonlijke of juist het gespecialiseerde karakter dat weblogs interessant maakt voor bezoekers. Sinds enkele jaren is microbloggen populair, een combinatie tussen bloggen en korte sms-achtige berichten. De bekendste sites hiervoor zijn *Twitter* of *Jaiku*. ‘Waar ben je? Wat doe je?’ Deze vragen wordt waarschijnlijk snel overbodig als het aan Jaiku en Twitter ligt. Zo is iedereen op de hoogte wat je doet en soms zelfs waar je bent, als je dat natuurlijk wilt, maar je bent toch een geestelijk leider of niet?

Het boeiende aan de bijbelse verhalen is dat Jezus zich regelmatig terugtrekt op een stille plaats, doet hij dat om zijn www. netwerk bij te werken, of om met het andere netwerk van zijn vader bezig te zijn?

Omgekeerde hermeneuse

In de katholieke geloofscultuur fungeren bijbelverhalen niet of nauwelijks als gezagvolle richtingwijzers voor het alledaagse leven. Is het dan niet verstandiger te beginnen bij de verhalen van de mensen zelf, en vandaar uit Schriftteksten tot spreken te brengen? Een pleidooi voor een ‘omgekeerde hermeneuse’.

‘Mensen helpen in hun omgaan met en hun opgaan naar God’. De omschrijving, die een van onze leermeesters aan de KTHU destijds gaf van pastoraat. Bij het ‘omgang met en opgaan naar’ moet een mens het doen met wat hem is aangereikt aan fundamenten of met wat zij gevonden heeft aan bronnen. De pastor, die een reisgenoot begeleidt bij diens omgaan met en opgaan naar God, zal niet zelden aansluiten bij de bronnen en fundamenten, waar deze reisgenoot mee leeft.

De Schrift? De Schrift maakt niet al te vaak deel uit van de bagage, die mijn reisgenoten met zich dragen. En de Schrift zal door hen zeker niet gauw genoemd worden als de bron of de basis van hun bestaan. Wat ik veeleer als bron/fundament tegenkom bij gesprekspartners van mijn eigen geloofrichting dat is, wat mijnheer De Vriend noemde ‘het naïeve vertrouwen in de goedheid van de grote Baas’.

Een kinderlijk godsbeeld had hij, zei mijnheer De Vriend over zichzelf. En hij had het daar goed mee. Toen bij hem longkanker werd geconstateerd, was hij erg geschrokken. ‘Wat maak je me nu!’, had hij zijn grote Baas toegebeden. Maar het vertrouwen in de Baas was niet weggefallen. Wat medeparochiane, mevrouw Elshof, genoemd had het ‘oorverdovend geraas van het stukvallen van haar beeld van god’ had hij niet hoeven meemaken.

Het geloof van mijnheer De Vriend wankelde zelfs niet, toen hij na een jaar uitbehandeld bleek en niet anders kon dan wachten op het einde. Groot bleef het vertrouwen van meneer De Vriend. Maar het overgeleverde Woord kende hij niet (op een paar mooie evangeliel verhalen na).

Thuis in de Schrift De Bijbel kende hij niet. Was dat erg? Ja. Wel voor de pastor, die thuis is in de Schrift en leeft van de verhalen. Ik geef het maar toe. Het is onbevredigend, wanneer het pastoraal contact zo weinig aanknopingspunten biedt om aan te sluiten met wat voor mijzelf zo kostbaar is.

In het individueel pastoraat merk ik bij mijn gesprekspartners een bedroevende onbekendheid met de Schrift. Ik heb te rekenen met het gegeven, dat het in RK kring niet gebruikelijk is om Bijbelverhalen te erkennen als gezagvolle richtingwijzers voor het leven van alledag.

Bij het leven beginnen Van deze nood een deugd makend kom ik steeds meer tot een ‘omgekeerde hermeneuse’. Ik heb geleerd uit te gaan van het overgeleverde Woord en te zoeken naar mogelijkheden om van-

Bert van Kooten

57 jaar, geestelijk verzorger in Zuwe Hofpoortziekenhuis en in Zuwe Zorgcentrum in Woerden.

DE PRAKTIJK

uit dat Woord het bestaan van mensen te belichten en hun geloofsbeleving te verhelderen. Ik opereer nu echter eerder andersom. Ik ga uit van het verhaal van de mens en probeer met dit verhaal de Schrifttekst tot spreken te brengen.

Een voorbeeld In het crisispastoraat ontmoet ik mensen, wier verdriet (om ziekte of ander gemis) verdiept wordt door een gevoel van godverlatenheid. ‘Ik heb altijd kunnen geloven, dat God naar mij omziet en mij helpt’, zei mevrouw Elshof, ‘maar nu het er op aan komt, nu mijn man is overleden en ik zelf zo ziek ben, nu kan ik God nergens meer vinden. Het lijkt wel, alsof Hij me in de steek gelaten heeft’. Verdriet versterkt door schuld. Mevrouw Elshof vond, dat ze het gevoel van door God in de steek gelaten te zijn eigenlijk niet mocht hebben. Ze schaamde zich ervoor, voelde het als een eigen tekortkoming.

Moet een mens zich voor haar gevoel van godverlatenheid schamen, wanneer zelfs onze eerste broeder in het geloof (Jezus uit Nazaret, die God zijn ‘vader’ noemde) zich op een niet onbelangrijk moment in zijn leven in de steek gelaten heeft gevoeld? Als onder het gevoel van tekort niet een dieper schuldbesef of een ontbreken van zelfaanvaarding speelt, kan het aanreiken van woorden uit de Schrift onvolkomenheid relativeren en geruststelling bewerken. Het gesprek hoeft dan niet te gaan over het gevoel van tekort, maar mag zich richten op de teleurstelling rond de (tijdelijke) breuk in het vertrouwen. De ervaring zelf van door God in de steek gelaten te zijn kan aan de orde komen. En de psalm, die die ervaring tematiseert, kan worden aangereikt als de ervaring van een medemens, aan wie ik mij kan spiegelen en door wie ik mij mag laten troosten.

Ruimte Een enkele zin, een enkel Schriftwoord helpt mensen dan om datgene wat zij zelf meemaken in een ruimer perspectief te zien: ‘ik ben niet de enige; anderen in mijn situatie hebben het ook zo beleefd.’ De Schrift komt aan bod, maar in een omgekeerde her-

‘Onze levenservaringen kunnen
het oude woord
nieuw doen verstaan.’

meneuse: niet de tekst als uitgangspunt om duiding te bieden aan het leven van de hoorder, maar het verhaal van de mens van nu als uitgangspunt om de oude tekst tot spreken te brengen. Zoals in het individueel contact, zo kan het ook in de preek of in het artikel in het parochieblad: mogelijkheden aangrijpen om Schriftverhalen tot spreken te brengen vanuit de ervaringsverhalen van mensen van nu. Ter verheldering en bemoeidiging. Want daar gaat het om.

Levend boek Is het te veel eer voor het verhaal van de mens van nu? Te weinig respect voor de eigenheid van de verhalen van toen? Dat hangt af van wat God te zeggen mag hebben. Is God klaar met zich te openbaren? Moet de Eeuwige zich aan zijn Woord houden? Of mag Hij ook nu, ook in de mens, die ik hier tegenover mij heb, gehoord worden? In mijn pastoraat ga ik ervan uit, dat de Schrift niet het laatste woord is. Ik kan God niet verbieden te blijven spreken. Er ligt een boek met verhalen, waarin mensen getuigen over hoe zij in hun leven God op het spoor kwamen. Maar sinds het boek zijn er ook verdere ontwikkelingen in het denken over en het ervaren van God. Een toetsing over en weer is het meest vruchtbaar. Ons eigen levensverhaal mag worden verhelderd door de getuigenis van gelovigen van toen. Maar onze eigen levenservaringen mogen ook het oude woord nieuw doen verstaan. En ze kunnen leiden tot een hanteerbaarder beeld van God. Mevrouw Elshof heeft dat hard nodig. Mij zelf geeft het ruimte: in ontmoetingen met gelovige getuigen van nu mag ik de Eeuwige nieuw op het spoor komen.

De bodem van mijn kelder

Geraakt worden, meeleven met de ander, de ander ontmoeten: dat is pas echt mogelijk als men vertrouwd is geraakt met de bodem van de eigen kelder.

Mijn kelder Laatst werd ik getroffen door een uitspraak van Katrin Röttjes¹:

Ich glaube kaum, dass es eine Betroffenheit da geben kann oder ein wirkliches Mitfühlen, ohne dass man als Seelsorgerin oder Seelsorger wirklich durch den eigenen Keller gegangen ist. Und wenn man das getan hat, wenn man seine eigene Betroffenheit spürt, sich mit eigenen Ohnmachtsgefühlen oder Schmerzen konfrontiert hat, auch mit der eigenen Familiengeschichte, das gehört ja wesentlich mit dazu, das macht ja einen Boden, ich kenn mich in meinem Keller aus und kann im Erdgeschoss die Haustür aufmachen. Und das überträgt sich – davon bin ich überzeugt – in Gesprächen auch nonverbal. Das macht mich frei, anderen zu begegnen, deren Schatten auszuhalten, und das macht anderen Menschen Mut, sich zuzumuten ohne sich schämen zu müssen.

Ik herkende mij in die woorden. Ik rondde net mijn opleiding ‘Omgaan met verlies’ af, een opleiding over het begeleiden van rouw bij verlieservaringen en verliesstrauma’s². Een van de essentiële onderdelen in de opleiding is de reflectie op je eigen verliesgeschiedenis. Niet eerder heb ik zo intensief ervaren hoe belangrijk het is om de confrontatie aan te gaan met mijn eigen verdriet en rouw om wat verloren is gegaan en om wat niet heeft mogen zijn. Midden in dit proces kon het gebeuren dat ik met mijn hand in die van een mij dierbaar mens durfde af te dalen naar wat er in mijn kelder opgestapeld lag. Ik kwam oog in oog te staan met wat ik zo miste, met wat niet heeft mogen zijn. Mijn maatje

bleef, was stil, luisterde en liet zich niet afschrikken door mijn gevoelens van verdriet, boosheid, onmacht en verlatenheid. Ik zal nooit vergeten wat er gebeurde toen ik op de bodem van mijn kelder was uitgeraasd. Ik schreef daarover mijn dagboek:

En toen, midden in dat alles werd het stil. In die stilte ervoeren wij ons als gedragen door iemand groter dan wijzelf.

Een ervaringsverhaal De eerste keer ontmoette ik hem in de woonkeuken van de beschermde woonvorm. Wij zaten om de keukentafel en dronken koffie. Hij kwam binnen en bleef staan, schoof niet aan. Ik stond op, gaf hem een hand, stelde me voor. Ja, hij wist wel wie ik was. Plompverloren vertelde hij me dat zijn moeder was overleden. Of ik niet een gebedje voor hem had, op een papiertje, dan kon hij het zelf steeds bidden? Maar misschien zou ik ook eens samen met hem willen bidden? Hem willen zegenen, dat zou hem beschermen. De volgende ontmoeting was in zijn kamer. Als voorbereiding zocht ik naar een passend gebed. Maar, wat is passend als je iemand nauwelijks kent? Ik herinnerde mij, hoe hij door de keuken heen en weer draalde, hoe

Ann Packbiers

56 jaar, eigen praktijk van vrij gevestigd geestelijk verzorgers (samen met Marlies Huveneers) onder de naam LEVENDOORLEVEN.

DE PRAKTIJK

hij met gebogen hoofd sprak, me af en toe aankeek om dan zijn hoofd weer naar de grond te buigen. Hoe rusteloos zijn bewegingen waren, huppend van de ene voet op de andere. Zijn overleden moeder, een gebed, samen bidden, bescherming.

Ik schreef een gebedje voor hem. Ik vertrouwde erop dat vanzelf duidelijk zou worden wat goed was om te doen. Ik mocht op de stoel zitten, zelf nam hij recht tegenover mij plaats op het bed. Hij vertelde over zijn geboorteland Suriname, hoe hij als 14-jarige met vader, moeder, twee zussen en een broer naar Nederland was gekomen, over opnames in verschillende psychiatrische klinieken. Hoe zijn broer hem na de dood van zijn vader had weggebracht naar de kliniek; hij mocht niet meer naar huis. Ik luisterde.

Een kikker Plotseling zei hij: “ik heb een kikker in mijn oor”. Ik herhaalde zijn woorden: “jij hebt een kikker in je oor?” Ja, dat had hij. Al jaren. Overal was hij geweest om die kikker uit zijn oor te krijgen. Bij een gebedsgezezer, de pinkstergemeente, een Javaan die met kruiden werkte, de psychiater. Niets had geholpen. “Misschien kunt U hem zien”, sprak hij hoopvol. Ik legde mijn wijsvinger naast zijn oorschelp, op de plaats waar de zijne had gelegen. Onder mijn vinger trilde een adertje. Ik antwoordde: “nee, zien kan ik de kikker niet, maar voelen kan ik hem wel”. Hij zei: “de kikker bijt en zuigt ook een beetje bloed”. Niet dat het pijn deed, maar die kikker moest weg! En nu? “Lieve Heer sta mij bij”, prevelde ik van binnen. “Misschien wil de kikker wel bij je blijven”, zei ik aarzelend. Hij keek mij aan. Ik vatte moed: “misschien wil hij je gezelschap houden?” “Ja?”, vroeg hij. “Misschien wel”, zei hij. “Misschien is de kikker wel een vriend?”, durfde ik nog. We keken elkaar tastend aan. Er viel een stilte. “Ja”, zei hij toen, “misschien is de kikker wel een vriend.” Wij staken een kaarsje aan en lazen het gebedje dat ik voor hem had geschreven. Een gebedje dat sprak van een beschermengel, een beschermengel voor

hem, voor als hij het moeilijk had. Zorgvuldig sprak hij de woorden van het gebed één voor één hardop uit. Het kaarsje werd uitgeblazen. We namen afscheid.

‘In elke ontmoeting schuilt de mogelijkheid van betekenis voor elkaar.’

Geraakt Tijdens mijn opleiding ervoer ik mijn onmacht. De herkenning in de ontmoeting met de ander/Ander gaf mij steun. Ik leer om stil te blijven staan bij mensen die ik onderweg tegenkom. Ik ontdek dat in de ontmoeting een mogelijkheid schuilt om door de ander geraakt te worden en om iets voor elkaar te betekenen. Ja, ook voor mij begint in de ontmoeting alles en komt alles weer samen, steeds weer.³

Natuurlijk weet ik dat het verhaal van de kikker niet ten einde is. Komen wat komt, zei ik stilletjes in mijzelf. Vertrouw maar! En, waaide daar niet een briesje door mijn haren?

- 1 Katrin Röttjes, geestelijk verzorger in een ziekenhuis, In: *Lebenszeichen, Das große Bedürfnis nach Trost*, een uitzending van Sabine Bode op de Duitse radiozender WDR3, 9 mei 2010.
- 2 Opleiding Land van Rouw, uitstroomprofiel Omgaan met Verlies, een tweejarige post-hbo opleiding verzorgd door Riet Fiddelaers-Jaspers en Sabine Noten.
- 3 In vergelijkbare bewoordingen Marc Post, ‘Wat me gelukkig maakt, ligt voor het grijpen. Het dagelijkse leven in een arme volkswijk van Buenos Aires’, in VolZin 2010 (11).

Ruimte voor authenticiteit

In het proces van samenvoeging van parochies gaat de taak van de parochiepastor verschuiven. Wordt de parochiepastor een geestelijk leider, die temidden van alle georganiseer en geregeld, de mensen houdt bij waar het eigenlijk om gaat? En hoe gaat hij om met het spanningsveld tussen het doorgeven van het geloofsgoed en de eigen expressie van gelovigen?

Zoals bijna alle collega's ben ik ook betrokken bij het proces van samenvoeging van werkgebieden in onze omgeving van kerk zijn. Bij de ontwikkeling van de samenwerking spreekt degene in ons team die de gemeenschapsofbouw behartigt regelmatig van het belang van het geestelijk leiderschap dat aan ons als pastores, zowel individueel als in teamverband, is toevertrouwd.

Corebusiness Daarbij gaat het om de nieuwe rol die we als pastores toevertrouwd krijgen. De vanzelfsprekende rol in de overzichtelijke gemeenschap is aan het verdwijnen en er moet een nieuwe vormgeving ontstaan. Daarbij komt dan af en toe dat woord geestelijk leiderschap om de hoek kijken. Dan blijkt dat te maken te hebben met het ontwikkelen van groepsidentiteit, met het betrokken houden van de ontwikkelingen op datgene waar het echt omgaat, om de vraag: zijn we nog met de corebusiness van onze zaak bezig? Want godsdienst is ook een gezamenlijk gegeven antwoord van mensen op levensvragen, waarbij het uiteindelijk uitgestelde geloofservaren in "leer" als antwoord op levensvragen meegenomen wordt. Ik weet niet of ik een werkelijk goed idee heb van wat dat geestelijk leiderschap nu inhoudt. Zelf vul ik het maar als volgt in: ik voel me verantwoordelijk voor het scheppen van ruimte voor de mensen waarmee ik

samen kerk ben om tot expressie van hun en mijn geloof te komen.

Leiderschap Daarbij is voor mij vooral de ruimte van belang. Leiderschap kun je natuurlijk ook invullen met de gedachte dat jezelf als leider probeert in te vullen wat de anderen en jezelf te doen hebben. Maar ik denk dat het juist van belang is om me te richten op het uitdagen van de betrokkenen om hún geloof, hún omgaan met God, hún bewogenheid met mensen in het zoeken naar gerechtigheid vorm en gestalte te geven. In die ruimte zal ik dan ook het evangelie ter sprake brengen. Bij al dat samenwerken is veel georganiseer en geregeld nodig, maar het is aan mij om ook overleidend te houden waar het om gaat. Dat kan heel concreet. Als het enigszins kan zal ik elke vergadering het evangelie van het komend weekend ter sprake brengen. Dat inspireert mij en ik was erg verheugd toen een vice-voorzitter van een van de besturen na een aantal jaren evaluerend zei: de belangrijkste momenten van de bestuursvergadering ben ik gaan beleven in dat eerste gedeelte: het lezen van het evangelie. Ten voelde ik mij bevestigd als pastor.

Tiny Thomassen

64 jaar, lid van het pastoraal team van de federatie Pax et Bonum, welke omvat: Kamerik, Woerden, Meije/Zegveld en Oudewater.

DE PRAKTIJK

Vertrouwen In nieuwe situaties is het niet gemakkelijk om hieraan gestalte te geven. Het is nodig om een zekere vertrouwensrelatie op te bouwen. Alleen in onderling vertrouwen is een ruimte te ervaren voor delen van eigen zoekend geloven en verstaan van de H. Schrift. Dat vertrouwen is nodig om van die ruimte gebruik te durven maken. Soms heb ik dan ook het gevoel te veel op afstand te blijven en te weinig vertrouwensband op te kunnen bouwen.

‘Belangrijk is het gevoel

er samen voor te staan’

Enkel doorgeven? Maar de moeilijkheid wordt nog meer vergroot waar de verwachting van het leiderschap bepaald wordt door de visie dat leiderschap op de eerste plaats is het doorgeven en aanbieden van de boodschap die aan de gemeenschap is toevertrouwd. Dat geloofsgoed bewaren en ter beschikking stellen aan de mensen met wie je omgaat lijkt dan de eerste opdracht van een geestelijk leider. Want daarmee ben je de mensen het meest tot dienst. Maar dit geconcentreerd zijn op de vastgelegde inhoud kan het gevaar meebrengen dat de ruimte voor eigen expressie van geloven van elke medegelovige ingeperkt wordt. Het gaat daarbij dan om de eigen vormgeving van geloven in de inzet voor kerk en maatschappij; om de eigen vormgeving van geloven in de zorg om behoeftigen en armen in het zoeken naar gerechtigheid; om de vormgeving van geloven in het omgaan met God in zichtbare en onzichtbare tekens.

Authentiek En de vormgeving die gelovigen aan hun geloven geven is niet dan pas goed omdat ik (pastor) het goed vind, maar omdat het de authentieke uiting is

van de relatie van deze mens, van deze groep, met God. Om dit te bevorderen en hiervoor ruimte te scheppen: daar ligt voor mij de belangrijkste taak als geestelijk leider.

Natuurlijk is dit werken geënt op het geloofsgoed van de kerk. Dat geloofsgoed dat zijn inspiratie vindt in de H. Schrift. Het geloofsgoed dat gedragen wordt door de traditie: vanuit de liturgie in al zijn breedte van gebed tot sacrament; de traditie ook in de catechese. Zo gebruik ik graag de catechismus van de katholieke kerk, niet als een maatstaf of het wel deugt wat een mens denkt te geloven, maar als een inspiratiebron bij zoekend verwoorden van ons geloof. Een mij geliefde passage is de passage over de heilige Drie-eenheid op bladzijde 66 in de Nederlandse uitgave waar het zoekend verwoorden van het geheim van God in woorden wordt weergegeven in een mooie paradox.

Geestelijk leiderschap Om het scheppen van die ruimte gaat het mij in mijn invulling van het geestelijk leiderschap. Of dit juist is of niet laat ik maar in het midden. Het is in elk geval mijn pogen. Soms merk ik dat dit pogen gewaardeerd wordt. Vaak ook weet ik dat het tekort schiet; soms door de structuren, soms door mijn persoonlijk tekort. Wel hoop ik dat op deze wijze pastor te kunnen blijven en niet ondergedompeld te worden door regels van boven of (nog erger) het verlies aan mensen die met mij, met ons mee willen zoeken ons geloof gestalte te geven in onze tijd en omstandigheden en zo samen gemeenschap willen zijn levend voor het aangezicht van God.

Zien wat een kind ziet

52 ouders nemen deel aan de ouderavond eerste communie, in een koude kerk. Het gesprek loopt aardig, maar het is toch ‘trekken’. De pastor zoekt naar mogelijkheden om een diepere laag aan te boren.

Het is januari 2010. Het eerste communieseizoen is begonnen. Zes kinderen moeten nog gedoopt worden. We besluiten hen in een groep, samen met hun broertjes en zusjes, voor te bereiden op dat moment: 11 kinderen in de leeftijd van 4-9 jaar. Tijdens de tweede bijeenkomst neem ik ze mee naar de kerk. Daar leg ik de west-oost symboliek uit en vertel dat de kerk een gebouw is dat mensen wil leren leven ‘in het licht.’ De jongste nemen mijn woorden (uiteraard) letterlijk. Maar de oudste pakken de symboliek. Een actie bedenken voor de slachtoffers van Haïti: dat is licht. Het uitsterven van zeldzame dieren doordat mensen maar op ze blijven jagen: dat is donker. Ruzie maken met je broertje om de computer: donker. Goede afspraken maken wie er wanneer achter mag: licht. Na al die voorbeelden is het tijd het licht in de kerk te zoeken. Gezien de leeftijd van de kinderen verwacht ik een tocht langs kaarsjes en kaarsen, met als belangrijke momenten een stop bij de paaskaars (en klaargelegde doopkaars), en bij de godslamp. Zo begint het ook. We gaan naar de Mariakapel. Van gebed komt het niet. Ook niet als ik uitleg wat mensen hier komen doen. Een kaarsje aansteken voelt eerder als pyromaantje spelen.

Iets met licht Dan neemt één van de oudere kinderen het initiatief. ‘Ik weet nog wel iets met licht’, zegt hij. Hij loopt door het middenpad, neemt de trapjes en gaat achter het altaar staan. ‘Hier’, zegt hij. Ik ben in de veronderstelling dat hij wijst op de godslamp, maar die bedoelt hij niet. ‘Nee, boven je’, zegt hij. Daar

hangt een levensgroot altaarkruis met corpus. Een vertrouwd beeld voor gelovigen, maar wat weet dit kind, niet gelovig opgevoed, daarvan? Ik vraag het stap voor stap. ‘Dat is het kruis’, zegt hij. ‘En die meneer?’ ‘Dat is Jezus’, zegt hij. ‘Wat is er met die meneer daar gebeurd?’ vraag ik. ‘Die hebben ze doodgemaakt’, zegt hij. Hij kent het verhaal. Maar dan heb ik toch een probleem: ‘nu zoeken we het licht in de kerk. Is dit licht?’ Hij zucht. Domme vraag! ‘Néé, doodmaken is donker, natuurlijk.’ ‘Maar jij brengt ons wel hier naar toe.’ Hij knikt en zegt dat ik het alleen kan zien als ik precies op deze ene tegel kom staan. Dat doe ik. Ik kijk opnieuw omhoog, maar ik weet niet of ik zie wat hij bedoelt. ‘Help me eens’, zeg ik. ‘Zie je hem?’ antwoordt hij. ‘Ja’, zeg ik. ‘Hij kijkt naar jou’, zegt hij, ‘en hij kijkt lief. Lief is licht.’ Ik ben ontroerd en weet even niet wat te zeggen. De kinderen merken het. We staren allemaal in stilte naar boven. Sommige kinderen willen ook even op die ene tegel staan. ‘Knap hè, dat je zo lief kunt kijken als mensen je doodmaken?’ zeg ik. De kinderen zijn het ermee eens. De jongen die het allemaal aangaf, zegt er nog bij: ‘knap hè, dat wij dat kunnen zien.’ Dan is het moment voorbij.

Marion Korenromp

42 jaar, pastoraal werkster met het profiel catechese in de parochie de Heilige Drie-eenheid te IJsselstein e.o.

DE PRAKTIJK

Ouderavond Een paar weken later begint de ouderavond eerste communie hectisch. Er waren 15 inschrijvingen. Maar als we om 20 uur beginnen, hebben we 52 ouders. Er wordt koffie bijgezet. We kopiëren bij. We excuseren ons voor de koude kerk waarin we verzeild raken, omdat geen zaaltje groot genoeg is voor zo’n groep. Dan vragen we de ouders een lijst door te kijken met talloze gelovige tradities van vroeger en nu en hun waardering voor die tradities te uiten door het geven van punten. Dat doen ze geanimeerd. Daarna beginnen de ouders aan drie workshops, terwijl leden van de werkgroep de stemmen tellen. Ze denken na over bijzondere maaltijden in hun leven, over de maaltijd als visioen voor het koninkrijk van God en over de maaltijd als gedachtenis aan Jezus Christus. Het zijn aardige gesprekken, maar vaak is het ‘trekken’. Een uur later zitten ze weer in de kring. De werkgroep presenteert de uitslagen. Met stip op 1: ‘doorgeven van christelijke normen en waarden.’ Gevolgd door ‘met kerst naar de nachtmis’ en ‘je kind laten dopen’. ‘Naar de kerk gaan’, ‘bidden’, ‘het dragen van een kruis’ en ‘een vastendoosje of vastentrommeltje hebben’ eindigen onderaan met nulpunten. Eigenlijk wilde ik graag met gebed en met het delen van matzes eindigen. Maar hoe kan dat met deze uitslag een gebeuren met diepte worden? Eerdere ervaringen hebben me geleerd dat je dat niet van een groep kunt afdwingen. Maar misschien kunnen de omstandigheden helpen.

Wat een kind ziet Ik vestig de aandacht van de groep op het kruis waaronder we zitten en waaronder ik een paar weken daarvoor met de kinderen stond. Ik vertel van dat moment. De ouders worden muisstil. Dan nodig ik ze uit onder dat kruis, in het blikveld van Jezus, één

voor één een waxinelichtje aan te steken voor een persoonlijke intentie en elkaar daarbij in stilte te dragen. Daarna reiken we elkaar in de kring een stukje matze aan. Er worden spontaan ‘heilige woorden’ bij gesproken: ‘vrede voor jou’, ‘brood van vrede’, ‘God is met je’. Soms zeggen blikken genoeg. De ervaring is gedeeld: we zijn voor Gods aangezicht. Na de ouderavond blijven verschillende ouders hangen. Een vader en moeder vertellen het verhaal van hun vorig jaar overleden kind en hun vertrouwen op God. Een protestantse moeder vraagt of ze niet toch mag communiceren als haar

kind voor het eerst aan tafel mag. Weer een ander vindt dat haar man nu maar eens echt katholiek moet worden. Of ik nog een folder heb. Als iedereen weg is, concluderen we met de werkgroep: ‘er is veel meer geloof dan ze zelf denken.’ ‘Maar je had er wel dat kind voor nodig om ze tot bidden te krijgen’, zegt er één. Dat was zo.

Maar soms hoeft je als pastor alleen maar te zien wat een kind ziet.

Nieuws uit de diocesane VPW-en

■ VPW Groningen - Leeuwarden

Op 21 september aanstaande wordt de tweede halfjaarlijkse ALV van dit jaar gehouden.

Deze keer geen spreker van buiten. Wel zal een viertal collega's uit eigen VPW-kring een bijdrage, in de vorm van een korte inleiding, aan de vergadering leveren. Zij gaan het thema 'Experimenteren in Gods tuin' inkleuren met hun eigen ervaringen op het terrein van kerkopbouw, liturgie, catechese en diaconie. Alle vier hebben zij daarin namelijk nieuwe initiatieven ontwikkeld. Verder staat op de agenda de verkiezing van een nieuwe voorzitter.

In de afgelopen maanden heeft het bestuur zich vooral beziggehouden met zaken als continuering lidmaatschap van emeriti, geestelijk leiderschap, studiedagen voor pastores, seksueel misbruik en onze pastorale houding, 'eilandcultuur' van pastores en noodzakelijke samenwer-

king in groter wordende eenheden.

Het bestuur is blij met het boek *'Een eigen charisma. 40 jaar pastoraal werk(st)er'*.

Op 3 juni, tijdens de jaarlijkse drukbezochte uitgaansdag van het bisdom, werd het boek overhandigd aan bisschop Gerard de Korte.

(Jan Langelaan)

■ VPW Utrecht

Tijdens de jaarvergadering in mei, waarbij 15 leden aanwezig waren, vond er een prachtig inhoudelijk gesprek plaats onder leiding van Nico Bulter over mogelijkheden om gees-

telijk leiderschap in praktijk te brengen. In het huishoudelijk deel kreeg het bestuur verlof om de financiële verantwoording schriftelijk aan de leden voor te leggen. De Commissie Rechtspositie stelt vanwege vertrek van enkele leden voor om tot opheffing over te gaan. Er vindt een gesprek plaats met het bestuur om de kennis van zaken niet verloren te laten gaan. Er zijn voorstellen gedaan aan het bestuur om de band met de leden te versterken door infobladen of bijeenkomsten. In zijn jaarrede gaf de vicevoorzitter Aad van Dijk onder andere commentaar op

hoe de bisschop, het bisdom, de kerk omgaan met pastores en dan speciaal met de niet-gewijden. Bevestiging krijgen zij enkel van collega's en parochianen; waarom toch niet van hogerhand? Waarom als het over roeping gaat wordt de nood aan pastoraal werkers niet uitdrukkelijk genoemd? De bisschop zou een 'tegenover' nodig hebben, een soort objectieve instantie die, zoals de scheiding van de machten in de politiek, hem kan aanspreken, een soort ombudsfunctie. Iets anders: wordt het niet tijd voor een herstel van het sabbatsverlof?

(Aad van Dijk)

■ VPW Haarlem-Amsterdam

Op donderdag 27 mei hebben we bij het protocollair gesprek met de bisschoppen Punt, Van Burgsteden en vicaris-generaal De Groot het boek *'Een eigen charisma. 40 jaar pastoraal werk(st)er'* overhandigd. De redacteur van het bisdomblad maakte van deze bijzondere gebeurtenis een foto en Ko Schuurmans zal een recensie schrijven. Er is een afspraak gemaakt om eerdaags het boek aan de 'big old man' van ons bisdom, namelijk mgr. G. Geukers, te overhandigen. Ondergetekende verruilde zijn

28 jaar oude racefiets vorig jaar voor een nieuw superlicht exemplaar en die komt hem nu goed van pas bij het distribueren van onze boeken. Bijna iedereen wist dat het boek eraan kwam, slechts een enkeling was verbaasd.

In de ALV van 18 mei hebben we afscheid genomen van ons bestuurslid Leo Mesman. Zijn twee termijnen zaten er helaas op. Leo legde steeds het accent op de diaconale kant van het pastoraat. Ondanks de herkenning van de problemen rond de positie van de pastoraal werker, de regionalisering, het bisdombeleid, enzovoorts, is Leo toch altijd heel mild in zijn oordeel. We zullen hem erg missen.

(Jan Verbruggen)

■ VPW Breda

De komende Algemene Ledenvergadering vindt plaats op donderdag 23 september. Plaats van handeling: dekenaal centrum te Roosendaal. Tijd: 14.00 – 17.00 uur. Nico Bulter zal een inleiding verzorgen onder de titel: Hoe blijf je – als geestelijk leider in een wisselvallig klimaat – in contact met de bronnen? Er gebeurt, in het landschap waarin wij werken, van alles en nog wat. Dingen die ons raken, als persoon, als ambtsdrager. Die stellen ons

indringende vragen. Waar sta ik in dit landschap en ligt wat ik nu doe in verbinding met mijn oorspronkelijke 'roeping'? Het bestuur is nog op zoek naar een voorzitter. Naar aanleiding van het komende vertrek van redactieleden voert het bestuur een gesprek met de redactie over de toekomst van het blad *Periodiek*.

■ VPW Den Bosch

Waar het huishoudelijk deel van de ledenvergadering van 10 juni j.l. weinig tijd in beslag neemt, hebben we alle ruimte voor een invulling in het spoor van project geestelijk leiderschap. We hadden hiervoor Ans Bertens gevonden, die als pastor aan de Radboud een powerpoint gemaakt had over haar spiritualiteit als pastor. Zij bleek niet te kunnen. Die bijeenkomst houden we te goed. Nu was Dr. Tjeu van Knippenberg onze gast. Hij hield een inleiding getiteld: *'Bezieling in het loslaten'*. Hij werkte daarbij drie op elkaar betrokken stellingen uit.

1 Het moeten loslaten – fysiek, emotioneel en sociaal – is een basiservaring die iedereen overkomt. Het is een ervaring die niet alleen verdriet met zich meebrengt, maar ook bevrijding.

2 Het kunnen loslaten is een

kunst die levenslang oefening vergt. Het is een kunst die vorm geeft aan de tegenstelling tussen tijdelijk-zijn en eeuwig-zijn, tussen jezelf worden en deel-hebben aan het grote geheel, tussen autonomie en overgave aan het grote geheel of aan God.

3 Onze ziel, onze spirituele adem, speelt in de kunst van het loslaten de centrale rol. Aan de hand van het referaat hadden we een interessant gesprek over de inhoud van preken bij een uitvaart.

(Jos van Rooij)

■ VPW Limburg

Op 27 mei j.l. vond er een gesprek plaats tussen enkele werkgevers van pastoraal werk(st)ers en Hans van Druten en Nico Bulter namens de VPW Limburg. Op 26 november 2009 besloot de ledenvergadering van de VPW Limburg tot het voorstel om de CAO Limburg per 1 januari 2010 niet meer van kracht te laten zijn en vanaf die datum het landelijke Rechtspositiereglement voor Pastoraal Werk(st)ers (RPW) te volgen. Tijdens het gesprek hebben de werkgevers in beginsel ingestemd met het voorstel. Omdat de bisschop van Roermond niet aan tafel zit in het landelijk arbeids-

voorwaardenoverleg van ICORA en LKR, ligt de bevoegdheid tot het besluit om het RPW te gaan volgen bij de individuele werkgever en werknemer. Daarmee gaat de werkgever een nieuwe verplichting aan. Maar ook de werknemer gaat een verplichting aan: de VPW ziet erop toe dat werknemers (leden) ook daadwerkelijk het RPW gaan volgen, met alle consequenties van dien. Per brief zullen de ongeveer 12 werkgevers gevraagd worden voor 1 september a.s. met het beginselbesluit in te stemmen. Het besluit werd genomen in het bewust-zijn dat bij de overgang naar schaal 10 van de CAO Welzijn de kosten zullen stijgen. De volgende ledenvergadering vindt plaats op donderdag 18 november in de middag. Claudia Tijnert zal een inleiding verzorgen over geestelijke (bege-)leiding. ■

Lidmaatschap VPW Nederland voor priester en diaken verboden?

Priesters en diakens – clerici – hebben net als ‘gewone mensen’ het recht zich in verenigingen aaneen te sluiten. Het lidmaatschap van politieke partijen en van vakbonden van clerici is echter uit den boze. Hoe staat het dan met het lidmaatschap van de VPW Nederland? Door Nico Bulter

Taboe

Op grond van de instroom zou je inderdaad gaan denken dat priesters en diakens geen lid mogen zijn van de VPW Nederland: pas aangetreden priesters en diakens worden geen lid. Dat is al jaren zo. Mag je dan vermoeden dat hier een collectieve afspraak aan ten grondslag ligt? Het lijkt eerder een soort taboe, zo vertellen ons insiders desgevraagd: lidmaatschap wordt niet expliciet van hogerhand verboden, maar ‘je doet het gewoon niet’. Alsof het in de lucht hangt. Er is een klimaat ontstaan waarin het lidmaatschap van de VPW wordt ontmoedigd.

Klerikale verenigingen

Het is voor clerici toegestaan om verenigingen op te richten, waarvan alleen clerici lid kunnen zijn. De codex heeft het dan over de zogeheten kleri-

kale verenigingen. Als dat maar niet leidt tot verdeeldheid in de eigen gederen. Of als dat maar niet tot gevolg heeft dat clerici zich aan het gezag van de bisschop gaan onttrekken. Want dan begint de vereniging trekken van een vakbond te vertonen, en dan moet de codex er niets van hebben.

Verboden

Dat laat de Verklaring van de Congregatie van de Clerus van 8 maart 1982 duidelijk weten: het lidmaatschap van politieke partijen en van vakbonden van clerici is uitdrukkelijk verboden. Een samenvatting van deze Verklaring is daarna terecht gekomen in canon 278 (CIC 1983). In het algemeen verbiedt de Verklaring aan clerici het lidmaatschap van verenigingen die de hiërarchische gemeenschap belemmeren of die schade kun-

nen aanrichten aan de identiteit en vervulling van de priesterlijke taken. Achteraf gezien vond ‘Rome’ het des tijds nodig een dergelijke Verklaring te publiceren. Het was in de jaren dat de priester Ernesto Cardenal in Nicaragua minister van cultuur was, dat in Polen een vakbond van priesters een politieke rol van betekenis speelde, dat in Nederland de VPW-en werden opgericht als een collegiaal verband van clerici en pastoraal werk(st)ers. Er moest olie op het vuur gegoooid.

Profanisering

Waar zit dan de eigenlijke vrees van de kerkelijke overheid, vraag je je dan af? Immers, priesters en diakens zijn – als ieder ander – burger van een land, genieten de rechten en plichten van een burger, inclusief de rechten om zich te verenigen, inclusief – zou je

zeggen – het recht om de eigen belangen te behartigen of zich samen in te spannen voor de professionalisering van de pastorale arbeid. Iets verderop wordt de Verklaring helderder. Verenigingen die diakens of priesters bijeen willen brengen in de vorm van een vakbond (syndicatus), die hun gewijde bediening (ministerium sacrum) feitelijk tot enig beroep (professio) of ambacht (artificium) reduceren, die verenigingen vormen verboden terrein. Daar schuilt dus het gevaar: het lidmaatschap zou het werk van de priester vergelijkbaar maken met ieder ander soort werk, en daarmee het gewijde karakter tenietdoen. Men is bevreesd voor de profanisering en ontheiliging van de priesterlijke arbeid. En, dat komt er nog bij, het zou de verhouding tussen clerici en de bisschop vergelijkbaar maken met die tussen een werknemer en een werkgever. Dat tast nu juist niet het alleen het specifieke karakter van de bediening aan maar ook de eigen aard van de hiërarchische gemeenschap van de clerici met de bisschop. Kortom, het kan niet. En als de clericus het in zijn hoofd haalt wel een lidmaatschap aan te gaan, kan hij worden gestraft.

En de VPW dan?

Vanaf zijn ontstaan is de VPW Nederland zowel een beroepsorganisatie als een belangenorganisatie. De leden hebben zich historisch gezien primair verzameld op het thema ‘beroep’. Hoeksteen is de eigen verantwoordelijkheid voor de beroepsuitoefening: ieder heeft een persoonlijke verantwoordelijkheid op zich genomen. Deze uit zich onder meer in het regie nemen inzake de eigen professionaliteit: zorg voor

de spiritualiteit, vakkennis en vaardigheden, vorming en scholing, collegiaal be- raad en collegiale toetsing. Op basis daarvan voert de VPW Nederland projecten uit op het terrein van de beroepsontwikkeling (professionaliseringsonderzoek, beroepsprofiel parochiepastor, Beroepscode, geestelijk leiderschap).

‘Vrees voor profanisering en ontheiliging’

Belangen

De leden hebben zich ook verzameld op het terrein van de belangen. De VPW staat al zijn leden – priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers – bij met informatie, advies, begeleiding en juridische ondersteuning. Wat de zorg voor de primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden betreft lopen de groepen uiteen. De VPW vervult een sleutelrol in het arbeidsvoorwaardenoverleg van de pastoraal werk(st)ers, terwijl de priesters en diakens onder de leden voor hun arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden zijn aangewezen op de diocesane priesterraad als het canonieke orgaan van overleg met de bisschop. De VPW kan hier wel een ondersteunende rol vervullen, maar zij zit niet aan tafel. Op grond van het voorgaande is de conclusie – getrokken in de bestuursvergadering van 22 april j.l. – helder: de VPW Nederland is niet aan te merken als een vakbond van clerici. Zij is trouwens niet

enkel een vakbond, en ook niet een vakbond in strikte zin. Leidt het feit dat clerici lid zijn tot verdeeldheid onder de clerici? Het gaat te ver om te zeggen dat daar helemaal niets van waar is. Maar was de polarisatie al niet in de zestiger jaren ingezet, en was de keuze voor het VPW-lidmaatschap in de tachtiger jaren niet een uiting van een reeds bestaande verdeeldheid? En de VPW heeft altijd de collegialiteit van alle clerici in zijn vaandel gehad. Wel is duidelijk dat het lidmaatschap van clerici niet op gespannen voet staat met de loyaliteit aan de bisschop. En zeker is duidelijk dat het lidmaatschap de gewijde bediening niet reduceert tot een professio of een louter beroep, of de clerici maakt tot werknemers. Want dat gebeurt ook niet voor de pastoraal werk(st)ers onder de leden. De VPW Nederland streeft zowel voor clerici als voor de pastoraal werk(st)ers naar de professionalisering van de pastorale arbeid. En daarin zijn professionaliteit en spiritualiteit onlosmakelijk met elkaar verbonden. Leggen we de ‘doelen’ er langs zoals geformuleerd in de statuten, dan zijn deze gemeenschappelijk voor alle leden. En waar de VPW bevoegd is te onderhandelen over arbeidsvoorwaarden en collectieve arbeidsovereenkomsten af te sluiten voor de pastoraal werk(st)ers, heeft zij die bevoegdheid voor clerici niet. Kortom: priesters en diakens kunnen zonder bezwaar lid zijn van de VPW Nederland. ☸

Met dank aan kerkjurist Ton Meijers voor de kerkrechtelijke informatie. Het bestuur VPW Nederland, bijeen op 22 april 2010, tekent voor de inhoudelijke stellingname.

De toekomst van de pastoraal werk(st)er

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van 26 mei j.l. vond er een debat plaats over de toekomst van de pastoraal werk(st)er. Heeft de pastoraal werk(st)er toekomst? En hoe willen wij dat de toekomst van de pastoraal werk(st)er eruit ziet? Een samenvatting. Door Nico Bulter

Orthodox en open

Nico van der Peet, priester van het bisdom Haarlem-Amsterdam, is gecharmeerd van de katholieke kerk in de VS. Daar kiest een groeiende groep bisschoppen voor een scherp openbaar debat: de keuze voor een traditionele kerk met een orthodox profiel, met een krachtige aanwezigheid in de samenleving. Binnen deze kerk is er zijns inziens volop plaats voor de pastoraal werk(st)er: “Mij lijkt het nu juist dat de pastoraal werk(st)ers de taak hebben de kracht en de genade van het doopsel en vormsel, de roeping van alle gelovigen te wekken. Zij zijn de voorbeelden, de identificatiefiguren voor de leken in hun taak om van Christus te getuigen. Zij moeten niet zelf steeds onderweg zijn om de kerk te representeren, zij moeten de gelovigen hiervoor toerusten”. De priester dient zijns inziens weer priester te worden: man van gebed, liturgie, de bediening van het Woord en sacramenten, het verzoenende en vertrouwelijke, geestelijke gesprek. De pastoraal dient zijn priesterlijke trekken af

te leggen en vooral didaskalos, leraar, zijn. De pastoraal werk(st)er dient niet alleen het liturgisch centrum te betreffen in een woorddienst of gebedsdienst, maar juist ook in de eucharistie.

Verankerde positie

Ria van Oorschot, pastoraal werkster in het parochiepastoraat te Breda, ziet een toekomst voor zich waarin de pastoraal werk(st)er samen met priesters en diakens in teamverband samenwerken en elkaar aanvullen. Taken worden verdeeld in afstemming op de interesses en talenten bij de teamleden. Dat kan ook inhouden dat de pastoraal werk(st)er voorgeeft in liturgie, leiding geeft aan parochiekernen. Wel dient er goed nagedacht te worden over de identiteit van de pastoraal werk(st)er. Waar de identiteit nu teveel afgeleid is van de priester, moet er een duidelijk profiel ontwikkeld worden. Daarbij staat centraal de verbinding van de kerk met het alledaagse leven van mensen.

Vaste kracht

Willem Putman, supervisor en praktisch theoloog aan de FKTh in Tilburg, pleit voor de pastoraal werk(st)er als een vaste kracht en niet als een tijdelijk helper. “Juist als leken geven zij op een eigen wijze uitdrukking aan de zending van de kerk in de wereld. Als zodanig zijn ze compleet en zijn zij geen gemankeerde priesters. Zij vervullen naast priesters en diakens een ambt met een eigen identiteit. Zij delen in de eenheid van het ambt”. Ruimte maken voor pastoraal werk(st)ers vraagt om heroriëntatie: “Voor het ambt van de pastoraal werk(st)er zal alleen ruimte zijn wanneer de kerk veranderings- en vernieuwingsprocessen aan wil gaan en wanneer zij op een open en niet defensieve wijze in de cultuur wil gaan staan”.

Nachwuchs

In de discussie pleitte een deelnemer – in antwoord op het negatieve imago van de kerk – voor een missionaire inzet: wat hebben wij te bieden aan de Nederlandse samenleving? Een ander maakte zich zorgen over de geringe aantrekkingskracht van ons beroep. Weer een ander voorziet in zijn bisdom straks geen plek meer voor de pastoraal werk(st)er. En een hartenkreet van een deelnemer, die meldde dat het Fakkelproject in het bisdom Breda 15 theologiestudenten had opgeleverd: “Wij gaan slordig om met onze zorg voor de Nachwuchs”.

Onze rechtspositie

Berichten voor pastoraal werk(st)ers, vanuit de Landelijke Commissie Rechtspositie

Berichten voor Priesters en Diakens, vanuit de Commissie Honorering Priesters en Diakens

door Nico Bulter

■ Individuele

belangenbehartiging

Er zijn in de juli 2009 tot mei 2010 40 casussen door de beleidsmedewerker behandeld. Deze betreffen informatie, advies, begeleiding en juridische ondersteuning. Enkele casussen waren van langdurige aard. In drie gevallen is er een beroep gedaan op de juridische expertise van mw. mr. M. van Pul te Nijmegen. De casussen betroffen onder meer begeleiding bij ontslag en re-integratie, een advies op het gebied van CAO, een vraag naar de juridische basis van een profielbenoeming, een vraag om na 65 jaar door te gaan met werken, keuze voor een aanstelling voor bepaalde tijd, vergoeding reiskosten, enzovoorts.

De indruk bestaat nog steeds dat teveel leden weinig aandacht geven aan zaken van individuele belangenbehartiging. Leden dienen meer gebruik te maken van mogelijkheden om een collega te raadplegen in belangrijke kwesties of een beroep te doen op de beleidsmedewerker.

■ John Mersel

John Mersel is de nieuwe vertegenwoordiger van de pastoraal werk(st)ers van het bisdom Breda in de Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR). Hij vult daarmee de vacature op, die ontstaan is door het vertrek van Gerard Kester. John Mersel (58) is werkzaam als pastoraal werker in het samenwerkingsverband van de parochies in Bavel (waar hij eerstaanspreekbare pastor is), Ulvenhout en de Jeruzalemparochie in Breda.

■ CAO Welzijn & MD

Bij het ter perse gaan van deze aflevering kunnen we helaas niets melden over de besluitvorming in het overleg LKR en ICORA van 30 juni j.l. De verwachting is reëel dat het formele besluit om per 1 januari 2010 over te gaan naar schaal 10 van de CAO Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening dan genomen zal worden. Ook ligt er de gezamenlijke wil om de pensioenpremie anders te verdelen, meer in de richting van 50% werkgever en 50% werknemer. Of daarbij de precieze formulering van de CAO Welzijn voor deze verdeel-sleutel van de premielast gehanteerd zal worden is nog een punt van overleg. Het PNB stelt de premie vast, het is aan het arbeidsvoorwaardenoverleg hoe de premielast verdeeld wordt.

■ Raadpleging achterban

Tijdens de raadpleging op 13 april j.l. heeft de achterban van pastoraal werk(st)ers ingestemd met het voorstel per 1 januari 2011 over te gaan naar schaal 10 van de CAO Welzijn & MD. De vergadering stemde

ook in met het voorstel om de daarmee optredende salarisverhoging in te zetten voor de noodzakelijke verhoging van de pensioenpremie bij het PNB.

De aanwezige pastoraal werk(st)ers hielden een pleidooi om een heldere publieke regeling te treffen ten aanzien van de functies op bachelorniveau. De achterban vindt dat de LKR opnieuw een schriftelijk verzoek moet indienen bij de bisschop van Roermond om toe te treden tot het arbeidsvoorwaardenoverleg.

■ Eerste exemplaar

Voorzitter Niels Morpey biedt Bernadette van Dijk (1975) het eerste exemplaar van het boek *Een eigen charisma*. 40 jaar pastoraal werk(st)ers aan op 26 mei j.l. Bernadette van Dijk is werkzaam als pastoraal werk-

heid om te zoeken naar sporen van God, om te werken aan duurzaamheid en gemeenschap. Met een groepje jonge theologen denken we na over ons werk, voelen we ons op de schouders staan van de generatie pastoraal werk(st)ers die

ster bij het Straatpastoraat Amersfoort en als buurtpastor in de wijk Zuilen te Utrecht. Bernadette van Dijk: “Regelmatig komt de vraag naar me toe: dat jij in de kerk gaat werken, dat je dat nog doet, en dat ook nog als vrouw? Natuurlijk, we zitten midden in een rouwproces van een krimpende kerk, die aan gezag inboet. Maar als nieuwe generatie hebben wij een eigen verantwoordelijk-

ons is voorgegaan, die ervaring en deskundigheid hebben opgebouwd, vooral in het presentiepastoraat. Die vreugde willen we graag delen, en zichtbaar maken in ons werk. Diezelfde ervaring deed ik op in een gesprek met de zusters van Sint Jozef van Amersfoort over mijn werk. Zij zeiden tegen mij: ons verhaal gaat in jou, in jullie werk door. Ik sta op hun schouders”

■ Grondslag pastoraal werk(st)er

De ochtend van de algemene ledenvergadering van 26 mei j.l. was gewijd aan de theologische en canonieke grondslag van de pastoraal werk(st)er. Ton Meijers en Henk Witte,

auteurs van het betreffende artikel in *Een eigen charisma*, gaven telkens een korte inleiding in de zes zoektochten naar een fundament voor de pastoraal werk(st)er. Zes wegen zijn beproefd, sommige liepen dood, andere leverden resultaat. De ministeriële weg liep dood: de pastoraal werk(st)er werd niet een zelfstandige bediening in de kerk. Ook de laïcale weg bood geen zicht op de eigenheid van de pastoraal werk(st)er; het is een complex begrip, met name vanwege alles wat een leek niet is. Ook de professionele weg met zijn nadruk op deskundigheid, toetsbaarheid, zorgvuldigheid, biedt uiteindelijk geen grond onder de voeten. Zij formuleert eerder de voorwaarden waaronder dan de grondslag waartoe. Grond onder de voeten wordt pas ervaren bij de sacramentele weg,

in casu het sacrament van de doop. In sacramentaliteit wordt het geheim van God present gesteld, tot ons komend in taal en tekens, als een initiatief van Godswege, ons makend tot ontvangers: de pastoraal werk(st)er als teken en instrument van de prioriteit van God's genade. Ook de weg van de roeping (de vocatio) geeft ruimte om de eigenheid van de pastoraal werk(st)er te formuleren, evenals de weg van de communio: de gemeenschap gaat vooraf aan de ambten, zij komen – in hun verscheidenheid en complementariteit – voort uit de gemeenschap ten dienste van de gemeenschap.

■ Inhoudelijk jaarverslag

Tijdens de Algemene Ledenvergadering werd het Inhoudelijk Jaarverslag over de periode juni 2009 – april 2010 vastgesteld. Zie www.vpwinfo.nl. Het financieel jaarverslag 2009 werd vastgesteld, evenals de begroting 2011.

■ Contributie 2011

De ALV heeft met meerderheid van stemmen ingestemd met het voorstel van het bestuur inzake de contributie in het jaar 2011. De werkzame pastoraal werk(st)er (dus tot 65 jaar) betaalt € 200,-. De contributie voor priesters, diakens blijft

gehandhaafd op € 140,-. Emeriti kunnen gebruikmaken van de reductieregeling en betalen dan € 70,-. Het bestuur stelt deze regeling voor met het doel de inkomsten te verhogen, terwijl de pastoraal werk(st)ers als gevolg van de fiscale regeling vakbondscontributie feitelijk netto € 140,- blijven betalen. De regeling is vastgelegd in het Rechtspositiereglement: als de werknemer het verzoek daartoe indient, is de werkgever verplicht de fiscale regeling toe te passen.

■ Fiscale regeling contributie

Dringend advies voor de pastoraal werk(st)ers tot 65 jaar onder onze leden: dien een schriftelijk verzoek in bij de werkgever om de contributie fiscaal te verrekenen. Zelf de contributie overmaken naar de VPW Nederland (€ 140,-).

■ Vertrek Nico Bulter

Beleidsmedewerker Nico Bulter (62), voor drie dagen per week in dienst, legt zijn functie neer per 1 oktober a.s. Rekening houdend met de vermindering van het ledental en dientengevolge van de financiële armslag heeft het bestuur besloten een opvolger aan te stellen voor 0,4 fte. De sollicitatieprocedure is gaande. Tekst vacature: zie www.vpwinfo.nl.

Schriftelijk verzoek met als bijlage de contributiebrief van april/mei 2010 indienen bij de werkgever. Voorbeeld: “Bij deze dien ik een verzoek in op grond van artikel 16, lid 4, van het Rechtspositiereglement voor de Pastoraal Werk(st)er (RPW) de contributie terzake van mijn lidmaatschap van de VPW Nederland fiscaal te verrekenen met mijn maandsalaris. Een kopie van de contributiebrief voeg ik als bijlage toe”. De werkgever is verplicht deze verrekening uit te voeren. Op de betreffende salarisstrook wordt zichtbaar de fiscale aftrek van de contributie. Gevolg: het betreffende maandsalaris valt netto hoger uit.

Conclusie: ongeveer € 40,- tot € 50,- winst zodat de contributie feitelijk € 100,- tot € 90,- bedraagt. Rechtspositiereglement: zie www.vpwinfo.nl.

■ Ina van de Bunt-Koster

Bij acclamatie heeft de Algemene Ledenvergadering op 26 mei j.l. ingestemd met de voordracht van Ina van de Bunt tot penningmeester en DB-lid van de VPW Nederland. Zij volgt Cas van Beek op, die per 1 oktober a.s. zijn functie neerlegt. Drs. H.J.M. van de Bunt-Koster (59) is werkzaam als diocesaan diaconaal werker DKCI (Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling) en woonachtig te Borne (Ov.). ■

Hier bonkt het nieuwe hart van de kerk

Ik nodig u uit voor een weekendje Rotterdam! Niet het eerste weekend van juli want dan is ‘Le Grand Départ’, start van de Tour de France. Het laatste weekend van juli komt ook niet zo goed uit, want dan is Rotterdam voor heel even ‘Rio aan de Maas’: het zomerfestival. Allochtoon Rotterdam viert feest en wij, autochtonen, kijken. Het tweede weekend is gereserveerd voor het North Sea Jazz festival en dat wil ik ook niet missen. Wat overblijft is het derde weekend maar ik zie net dat dat het enige weekend is waar- op ik een bezoekje kan brengen aan de ZomerZondagen aan de voet van de Euromast. Dan wordt het toch augustus maar dan is de stad weer een weekend op slot voor Bavaria City Racing en eigenlijk wil ik ook nog op vakantie. Het is altijd wat in mijn stad, maar vooral altijd druk- te, altijd lawaai.

Het lawaai van al deze festivals valt in het niets bij het constante gedreun van he- machines om me heen. In een moordtem- po wordt een nieuw centrum uit de grond gestampt. Een overdekte markthal, een nieuw Centraal Station, woontorens: de één nog luxer dan de ander. Er wordt zelfs gebouwd in de Maas. Sinds we zestig jaar geleden ‘unsere Nachbarn’ op visite kre- gen lopen we in Rotterdam over planken, is er altijd lawaai, is er altijd wat en sinds vorig jaar overal bilboards waarop een aardige bouwvakker je toelacht met de tekst: ‘Hier bonkt het nieuwe hart van Rotterdam’

In ‘mijn’ kerk is het al niet veel beter. Wat ontbreekt is een billboard met de tekst: ‘Hier bonkt het nieuw hart van de kerk!’ Vanaf vorig jaar oktober staat de pastorie in de steigers voor de restauratie. Alles wat rot of lek was werd vervangen. Er is gevoegd, gekit, gehamerd en gebeiteld met lawaai, heel veel lawaai. De heren res- taurateurs waren nog niet weg of een vol- gende ploeg stond voor deur, of ze binnen mochten komen...

Sinds die dag heb ik me niet meer laten zien. Hele muren werden gesloopt, pla- fonds naar beneden gehaald, muren op- getrokken, sanitair aan diggelen geslagen en dat allemaal voor..... de Sagrada Familia, de Spaanstalige gemeenschap van Rotterdam. Ze komen, ze komen met velen, met heel velen, veel meer dan wij kunnen tellen. We gaan ‘latten’ Zij bewo- nen het ene deel van de pastorie en wij het andere deel. Ieder heeft zijn eigen voordeur, zijn eigen secretariaat, zijn een eigen energiemeter.... Wat we delen is een grote zaal en de kerk, dat zijn de plek-

ken waar we elkaar kunnen ontmoeten als we dat beiden willen.

Op zondag 3 oktober gaan we samen het feest van ‘Francesco’ vieren. Hoe? Dat gaan we met elkaar uitvinden. Het moet een gemeenschappelijk viering worden waarin beide gemeenschappen zich thuis voelen. Zowel voor, tijdens als na de vie- ring. Dat vraagt creativiteit, souplesse en inlevingsvermogen. Niets staat vast, niets is zeker! Zelfs niet het tijdstip van de vie- ring. Het is een spannende zoektocht van wagen en winnen.

Ik denk dat ik voor die viering een groot billboard laat maken met daarop de tekst: ‘Hier bonkt het nieuwe hart van de kerk’

Ik nodig u uit voor een weekendje Rotterdam...